

politicienii, managerii, creatorii de tehnologie, juriști în re-proiectarea sistemului tehnologic din perspectiva raportului om—societate—natură :

— implicarea directă a sociologilor în problematica practică a mediului impune capacitatea sa de a oferi o cunoaștere complexă și corelată pentru conturarea unor scenarii alternative în lumina cărora politicienii, societatea civilă, tehnologii, investitorii etc. să poată lua decizii.

Oscar Hoffman

Utilizarea sociologică a povestirilor de viață și a genealogiilor de familie, Reuniune internațională, Látky, 17—23 august, 1992

În perioada 17—23 august 1992 a avut loc la Látky în Republica Federativă Cehă și Slovacă un workshop internațional cu tema : „Utilizarea sociologică a povestirilor de viață și a genealogiilor de familie”. Organizatorii au fost Ministerul Educației Naționale din Franța prin intermediul Centrului Național de Studii Sociologice Francez precum și Institutul de Sociologie al Academiei de Științe din Slovacia.

La lucrări au participat peste 30 de cadre universitare, cercetători și studenți din Rusia, Slovenia, Republica Federativă Cehă și Slovacă, Irlanda de Nord, Franța, Africa de Sud, România, Bulgaria, Polonia și Lituania.

Cuvîntul de deschidere a aparținut lui Daniel Bertaux de la Centrul Național de Studii Sociologice din Franța cu expunerea : „*Genealogii sociale contextuale și comparate, un instrument pentru observarea proceselor de mobilitate socială pe perioade îndelungate de timp*”.

Noua tehnică de observare a proceselor de mobilitate socială este bazată pe genealogii sociale (standardizate) și istorii de familie (nesandardizate) și a fost experimentată cu succes în câteva țări, în locuri diferite, printr-o varietate de moduri de lucru în ultimii 10 ani (Bertaux 1982, Bertaux și Bertaux Wiame, 1988, Bertaux Wiame 1990, Thompson 1990, Andorka 1990).

Această metodologie se poate aplica numai în societățile în care legăturile de familie sînt puternice și în care familiile se preocupă de mobilizarea resurselor lor pentru a-și plasa descendenții pe traiectorii sociale dezirabile.

Datele biografice de bază oferite de genealogiile sociale spun cum s-a întîmplat dar nu surprind cauzalitatea evenimentelor. Pentru aceasta sociologul apelează la istoriile de familie care constituie esența cu adevărat sociologică a fiecărui caz în parte. Acestea ne dau cheia proceselor care au contribuit la trasarea traiectoriei unei familii și în același timp ne oferă noi fapte.

Prin utilizarea acestei tehnici putem obține date foarte interesante privitoare la modul în care funcționează și se conservă memoria grupului familial (pe parcursul a 3 sau mai multe generații), la rolul femeii în implementarea microclimatului moral din familie.

Materialele obținute pot fi analizate atât statistic cit și printr-o modalitate opusă, calitativă, prin analiza fiecărui caz în parte. Pasul următor este studiul familiilor din medii similare și apoi concentrarea pe procesele de diferențiere a itinerariilor sociale. Comparînd diferențele în destinele fraților și surorilor care au un singur părinte comun din familii similare, poți identifica rolul contextului local. Acest tip de analiză se utilizează la nivelul claselor sociale. Analiza comparativă între clase poate să ne ducă la identificarea cimpului de posibilități, pentru un mediu social dat, într-o societate dată, la un moment dat. Prin detectarea barierelor sociale și a arilor de competiție, a resurselor și a capitalurilor folosite în această competiție, sociologul poate pătrunde mai adînc în analiza mobilității sociale și poate infera regulile jocului care distribuie traiectoriile oamenilor într-o societate dată.

În concluzie, sociologul francez a arătat că genealogiile sociale și istoriile de familie oferă date ce descriu nu traiectoria unui individ, ci a unui grup, date ce au o dimensiune temporală continuă și includ un număr egal de bărbați și femei. De asemenea, se înregistrează evenimentele întregului itinerariu de viață pe trei planuri : ocupațional, familial, rezidențial, precum și interacțiunea dintre acestea. În timpul dezvoltării discursului asupra a „ce s-a întîmplat cu adevărat” intervievații dau informații despre contextele locale („altfel nu vei putea înțelege”).

Extrem de interesante și utile pentru înțelegerea unor aspecte ale istoriei frămîntate a ultimilor 70 de ani ai Rusiei și a impactului acestora asupra traiectoriilor sociale a unor grupuri familiale precum și a unor fenomene social-politice existente la această dată, în Rusia, au fost cazurile prezentate de cercetători ruși de la institutele de sociologie din Moscova și Saint Petersburg.

Astfel, cazul prezentat de Valerij Yakubovich a oferit informații despre criteriile utilizate de K.G.B. în recrutarea agenților și a ofițerilor (5 familii nucleare din 9 ale cazului prezentat sînt conectate la serviciile secrete ceea ce le-a oferit un statut privilegiat : intrarea descendenților unui ofițer K.G.B. în acest organ nu prezenta dificultăți prea mari întrucît aceștia prezentau anumite garanții). Dimpotrivă, cazul prezentat de Victoria Semenova ilustrează destinul unui grup familial neprivilegiat de societatea sovietică, cel al descendenților vechii intelectualități și nobilimii ruse. Capitalul moral și intelectual moștenit de acest grup l-a ajutat să-și construiască o carieră intelectuală ascendentă, neînsoțită însă de privilegii economice.

Zuzana Kusá de la Institutul de Sociologie din Slovacia a prezentat expunerea : „*Aspirații în devenirea socială a familiilor de țărani din Slovacia*”. Aceasta s-a bazat pe 7 genealogii sociale reprezentînd arbori de familie cu rădăcini în familiile de țărani care au trăit și trăiesc în sate de dimensiuni mici în diferite părți din Slovacia. Aceste genealogii acoperă traiectoriile de viață pentru aproximativ 500 de oameni.

Robert Miller de la Universitatea din Belfast a subliniat interesul deosebit și sinceritatea pe care subiecții au manifestat-o față de propriile lor istorii de familie (mulți dintre ei și-au manifestat dorința de a poseda un exemplar). Unul din aspectele cele mai importante pe care profesorul Miller le-a urmărit în proiectul său de cercetare a fost acela al modului în care religia și-a pus amprenta asupra educației ultimelor 3 generații în Irlanda de Nord.

Acest workshop a oferit studenților și cercetătorilor participanți posibilitatea de a lua contact cu o nouă tehnică sociologică iar prin studiile de caz prezentate s-au putut sesiza similitudinile și diferențele proceselor sociale ce au parcurs ultimii 50—70 de ani istoria (mai ales) a fostelor țări comuniste.

Manifestarea a fost doar o parte dintr-un mai amplu proiect de cercetare internațională inițiat de Daniel Berlaux, complementar cu cel al sociologului englez Paul Thompson.

Monica Ciobanu
studentă în anul V la Sociologie